

Munkácsy Gyula

(1956-2020)

Bogdán Melinda: Búcsúzás Munkácsy Gyulától

„Tehát mi az idő? Ha senki nem kérdezi tőlem, akkor tudom. Ha azonban kérdezőnek kell magyaráznom, akkor nem tudom...mérek tehát Uram Istenem, és nem tudom, mit mérek... de mégis mérjük az időt... emlékezetemben mérek valami odaragadtan tovább megmaradót.”

(Augustinus: Vallomások XI. könyv, XIV, XXVI, XXVII. fejj.)

Munkácsy Gyula ezzel az Augustinus idézettel zárta *A fotográfia ideje* című publikációjának sorait. Gyula mérte az időt. Mérte fényképekkel, tárgyakkal. Atavisztikusan vonzódott hozzájuk. Munkahelyi olvasópultján egy kartondobozból kivágott felirat állt: „Minden, ami fotográfia”.

Ha más olvasatát adom mottójának: Minden, ami élet és minden, ami halál.

Hosszú betegsége alatt szobája évekig várta, hogy visszatérjen. Saját készítésű cianotípiája fent van a falon, egy pipacs lenyomata, ahogy finom szirmain keresztül átszűrődik a fény. Gyula érzékenysége a világra, hivatására ehhez volt mérhető. Ez a szenzibilitás kötötte egy életpályához, egy múzeumhoz, ez volt professzionalizmusának alapja. Később pedig ez volt legnehezebb terhe, amikor a körülmények meggátolták alkotóerejének kiteljesedésében.

A sarokban egy bőr kézitáska az 1940-es évekből, benne palatábla, fatolltartó, mártogatós toll és jegyzetek. Most már rekvizitumok, melyek hajdani óráit, találkozásait őrzik a gyerekekkel. Tisztelte és szerette a gyerekeket, eredendő tehetséggel fordult feléjük. Sokszor cserélt helyet velük, a rosszdiák ruháját öltötte fel, megmutatva a másik elfogadásának feltétlen fontosságát. Ugyanezzel a habitussal viszonyult a fiatalokhoz, ismeretátadása lenyűgöző volt.

Igazi 20. századi ember volt, aki érzelmekkel és történetekkel kapcsolódott tárgyuniverzumához. Asztalán még most is 19. századi vetítógéphez használt festett üvegdiák fekszenek, olyanok, amelyekkel a mozgás illúzióját lehetett kelteni. Gyula sokszor foglalkozott azzal, hogy megmozdítsa a múltidőt: régi kísérleti eszközöket tett élővé, működőképessé. A tárgyaknak ténylegesen új életet adott. Fiókjában a képeslapok szinte természetes velejárói voltak környezetének. Utazásai előtt mindig megkereste a helyszínek régi képeit, a másolatokat vitte magával és múlt-jelen játékba kezdett. Ilyen volt, ilyen lett.

Gyula végső utazása kapcsán eszembe jutott: milyen képekkel készülhetett az ismeretlenbe. Látjuk, hogy képekkel is búcsúzott a világtól, ezeket az

utolsó pillanatig közzé tette. Engem mégis az az emlék vigasztalt meg, hogy édesapja halálakor Gyula hetekig hordta képmását a zakója zsebében a szíve alatt. Egy képe tehát már volt, amivel az ismeretlenbe indulhatott.

Gyulát annyi idősen ismertem meg, mint amennyi most én vagyok. Sokan kérdezték tőlem, hogy miért magázódtunk két évtizeden keresztül. Természetesen ez a kölcsönös tiszteletből fakadt, ugyanakkor ezzel a nyelvi formával kimondatlanul is ragaszkodtunk azokhoz a szép évekhez, amikor nekem a pályám indult, Gyulának pedig a legfontosabb alkotói periódusa volt – a ma is álló *Orbis Pictus* kiállítás születésének ideje. 20 évig voltunk munkatársak, szellemi partnerek, a másik gondolkodásának formálói, komoly részei egymás életének. Köszönöm ezt a részt. Az idő is mérte, megmérte Gyulát, emlékezetünkben megmaradóvá tette.

Munkácsy Gyula szakmai nekrológja:

https://www.opkm.hu/?lap=hir/egyhir&hir_id=631